

Մըսըրա միւհնագ օլան հէր պիր միւ
տիրիքտէ խաճէլէրի միւսթէվէթա մէաշա,
վէ միւսթէքմէլ օլմագ շարվըրլա, պիրէր
մէտրէսէ քիւշառ օլունմագ իւդրէ տիր :

վէրէ վզաթիւն Պահրիյէտէ ճէսամէթի
հասէ պիւլէ, իբր մէտրէսէ աշըլաճագ տըր
Բասաթիւնէլէր տօղրուտան տօղրու
եա պիւր պիւրիյէ խապէրէշէ պիւմէսի ի
շին, Փարիս Բասաթիւնէսինտէն սայիր
լէրինէ մէրպուլթ պիւր թէլէկրաֆ խաթ
թը չէքիլմէէ գարար վէրիլմիշ տիր:

Մ-Է-Է-Է:

ՄԱԹՊՈՒԱԹ ԳԱԼԵՄԻՆՏԵՆ
ՎԱՐԻՏ ՕԼԱՆ ՎԱՐԱԳԱՏԸՐ

Տէր-սէստէթտէ ինկիլիզ լիսանը իւզ
րէ թապ ու նէշը օլունմագտա օլան Լէ
վանթ Հէրալտ նամ դագէթանըն, Մաթ
պուլթ նիգամմամէսինէ մուլպայիր վու
գու պուլան պապը իլանաթընա մէպնի,
կէշէնլէրտէ Պապը-Ալիտէն Մաթպուլթ
գովիսիծունտա մուհաքէմէսի իճրա օ
լունարագ, օլ պապտէ թանգիմ օլունան
իլամըն սուրէթի տիր:

«Տէր-սէստէթտէ թապ ու նէշը օ
լունուպ, ինկիլթէրրա թէպաասընտան
Մ. Մագօնուէն միւտիրի մէսուլու պու
լունտու զու Լէվանթ Հէրալտ նամ դագէ
թանըն 1866 սէնէսի թըշընի սանիսինին
իւշիւ վէ ետիրի թարիլթընտէ չըգա
րըլան նիւմէրօլարընտա, 1866 թըշընի
եվլէլին երկիրմի սէքիզ թարիլթընէ կի
րիտ ճէպիլթէսինտէն մէրսուլ օլմագ իւզըն,
նէշը իթմիշ օլունուպ պիւր գըթա մէք
թուպտա, կիւեա ճէպիլթէ մէք թիւրէտէ
պուլունան մէմուրինի Տէվլէթի ալիյէ,
կէրէք իսեան վէ կէրէք իթաաթ հալին
տէ օլան խրիսթիեան էհալի ալէյինտէ
գաթլ, վէ իշկէնճէ վէ սայիր հէր տիւր
իւ մուամէլթըն ճէպիլթէնի թէրվիճ իւ
լէտիլթընի պէտան, վէ պու խուսուս է
հալի մէք թիւրէնին մէեեուս, վէ տայի
րէի իթաաթ տուլտուլէ մէճպուր օլ
մապը իշին, մէմուրինի տպէրիլթէնին
հարաքեաթը մէք թիւրէնէ միւթէսաա
տի օլունուպընտան, վէ իշ պու հարա
քեաթը վահշիյանէնին իրթիլթէապը ի
իշին, էհիլ իսլամէ մէեգուլթիլթի քեա
միլէ վէրիլթիլինտէ իշթիպահ օլմաաթը
գըքը ու իթեան գըլընմըշ, վէ պու իսէ,
Մաթպուլթ նիգամմամէսինին օն սէքի
զինճի մաաթէսի իգթիլպաաթընճա, մէմու
րինի Տէվլէթի ալիյէ ալէյինտէ գէմմ
տիլթէ օլունուպընտան, նիգամմամէի մէք
թիւրէնին երկիրմի իւշիւնճիլ պէնտի
իգթիլթաաթընճա, միւթթէհիլին միւճա
ղաթտան վարէսթէ օլմաաթ, իսնատ իթ
տիկի մաաթէի գէմմին իսպաթընա միւ
թէվապըրթ օլունուպ, հալ պու քի, միւթ
թէհիլթի մէրգուլթիլթըն սալիլթէսինի
սիւլէյէտ պիւր կիւնտ տէյիլ իրաաթէսին
միւթթէտիր օլունամըշ տըր:

Մէքթուպը մէք թիւրէնին խիւլասայի
մէալընտա, կիւեա վալթիս մուհարէպէ
սինտէ թիւրթըն իւշ կիրիլթի թուլթուպ

բարալաաթըն, վէ տապըրի Շահանէ մէ
տէնիլթիլին թէճիլթ իտէմէյէճէ կի պիւր
ուսուլթ մուհարէպէ իթթիլթադ իտիպ,
եանի խրիսթիեանլարըն Փամիլթաաթը
հագգընտա, հարաքեաթը զայրի մէրգի
յէնէ թաաաաաա իտիեթընար, վէ նիսա վէ
աթիլթալը իլթիլթիս իթտիլթընի մահէլ
լէրաէն չըգարընտընար, վէ քէնտիլթընէ
մուգալթէմէթ վէ հաթթա իթաաթ ի
տէնիլթի պիլթ գաթլի աամ իտէեթընար,
վէ սիլահսըգ օլունուպ, աւսաթ իլէ պիւր
լիքտէ մուհարէպէ իթմէմիշ օլան 11 ա
տէմ վաամօ ճաաաթէսինտէ ալիզ ու կի
րիլթիլթէ իտամ օլունուպ, Սէլինօ էհալիս
պուլունարըն գանլարընլա էլէրինի երգար
լար, վէ տապըրի Շահանէ Գէֆալա ճի
վարընտա պիւր մաղարա տէրունինտէ կիզ
լէնմիշ օլան 200 գաաթըն, վէ չօճուգ վէ
իլթիլթաաթըն գաթլ իլթիլթըն, վէ էմվա
լարըն կիլթէտիլթընի մահէլլին իրայէսի
նէ մէճպուր իթմէք իշին, 15 աաթիլ իհ
րաքը պիլնար, վէ երնէ պու մագսէտ ի
լէ պիւր էրքէք վէ պիւր գաաթըն քէպապ
իլթիլթըն տէյիլ թահքիլթ վէ պէտան օ
լունուպ, միւթթէհիլթի մէրգուլթ իթա
աաթը մէք թիւրէնին հիշ պիլթիլթի գօ
միսիծն հուպուրունտա իսպաթա միւթ
թէտիր օլունամըշ տըր:

«Մէք թիւր զաղէթաաթ մին զայրի
րէսմ թէնպիհնամէլթըն եաղըմըշ իսեաթ,
միւթթէնասիհ օլմաաթաաթ, պիւր աղ վա
ղըթտան պէրու, Տէվլէթի ալիյէ հագ
ղընտա իթթիլթադ իթմիշ օլունուպ մէ
լէքէ վէ սիւեաթը իթաաթաթա, վէ մէ
քեաթիլթի մէք թիւրէնին շաթիլ օլունուպ
զարազամիլթ թապիլթաթա, վէ պու պապ
տէ թաաաթընտան պիւր սէհվ վուգուլթ
իհթիլթաաթըն միւթթէհիլթ հէր տիւրիլթ ի
մաաթըն Ֆըգտանընտ նէգարէն, հալթա
տիսի մէք թիւրէնին ու մտէն, վէ սուլիլթ
յէթէ մէպնի նէշը իտիլթիլթ օլունուպ տն
լաշըմըշ տըր:

«Սալթանաթը Սէնիլթէ պու տալաաա
էթքեաթը ու մուլթիլթին թէնտիլթի նու
թուգընա իթթիլթաաթ իտիպ, մագսէտի ա
լիսի տալիս, միւթթէհիլթի թէպիլթիլթի զիմ
մէթէ մէյտան վիլթիլթէ պէրապէր,
միւթթէհիլթիլթըն էօնիլթիլթ քէսմէքտէն
իպարէթ օլունուպընտա, վէ գանուլթն
լաղըմ կէլթն միւճաղաթըն էն չէալթիլթին
իճրաաթընտա իսրար իթմէյէճէ կիլին, պու
խուսուսա Պապը ալի թաաաթընտան թալ
եին պուլթընլան վէքիլ իթաաթ էյիլթիլթ
օլմաաթ, մաթպուլթ նիգամմամէսինին
երկիրմի, վէ երկիրմի ալթը, վէ երկիրմի
սէքիլթիլթի մաաթէլթըն մուճիլթիլթէ, Լէ
վանթ-Հէրալտ դագէթաաթըն միւտիրի
մէսուլու պուլունան Մ. Մագօնուէն կի
րիտտէ պուլունան Տէվլէթի ալիյէ մէէ
մուլթընլան գէմմի, վէ գաաթէն սուլի
նիլթիլթըն հալթաթի քեաղիպէ նէշը

ճիւնհալարընլա միւթթէհիլթ օլունուպըն
տան, մէրգուլթըն 30 մէճիլթիլթ ալթու
նու ճէգալի նագաթիլթ, իշպու գարարըն
Լէվանթ-Հէրալտըն պիւլթիլթըն նիւմէր
սուլտա, վէ մէսարիլթի մէրգուլթաաթ
Ֆընտան վէրիլթէք շարթընլա, տիկէր
տէթըն զաղէթաաթ տալիս իլան օլուն
մաաթնա գարար վէրիլթիլթ տիր:

Պիլ գանն իտէրիլթ քի Լէվանթ Հէ
րալտ պու իլամըն թահթընա, կիրիտ հա
վաաթաթըն հագգընտա կիրիտտէն ալթը օլ
ունուպ մէքթուպաաթը կէսթէրմէք իսթէ
մէտիլթիլթտէն տիւլթիլթ տիւր վէ չօգ տէֆա
պուտա պիւր զաղէթաաթըն վաղիլթէ վէ շա
նընտան տըր:

—Բաղար իրթէսի կիւնիլ, պիլ զաղէ
թաաթըն պիլ իթթիլթադ վէ պիլթաթթ թաթ
րիլթիլթընէ կիրիլթ, պու սապահքի սու
րէթիլթ տէրճ իլթիլթիլթ կաթուղիկոս
լուգըն մէսէլթի իթթիլթաաթըն սըրազան
պաաթընլաք հայր հագրէթլէրինէ թագ
տիլթ իթթիլթիլթիլթ, պիւր տէֆա լուհ
պանլարտան պաաթընլաք ճէպիլթիլթ իթթի
լաաթ իթթիլթիլթիլթ սօնրա, իճապը իճրաաթ
նա պաաթընլաք ճէվապըն ալթը իտիլթ
նաաթըն շարլէմպիլթ կիւնիլ Ֆիլթաթը
պիւր լուհպուլթ մէճիլթիլթ թէճէմիլթ իթ
միշ, էքսէլթի Նիկոլոս եպիսկոպոստէն կա
թուղիկոս օլունուպաաթըն, վէ պաաթընլա
տալիս (չօգ տէֆա պաաթընլաք միսիլթ
պիլթիլթաաթի հագգընտա մէտհ ու սէնա
օգուտուլթմուլթ Ներսէս սըրազան տա
լիս «ապաշխարանք» գաթընլաքընտա
չօգ օլունուպընտա կէսթէրմէք, Նիկո
լոս եպիսկոպոստէն թաաաթաաթ իլթիլթիլթ
տիր: . . . պիլթիլթիլթ պիլթըն պուլունան սօն
րա քիլթէ միսիլթիլթ իթթիլթիլթ օլապիլթէճէ կիլ
իտաաթ իթթիլթըն, վէ աղապէթքեաթ
պու մէսէլթիլթ հալթիլթին, ճիւմա կիւ
նիլ մուլթաթթըն վէ միւթթէլիլթ մէճիլ
սէ միւրաճաաթ իլթ, եալթ հանուր ժո
ղով, վէ ետիլթիլթ հալթաթընլաք ժողով
տալթիլթ իտիլթիլթ, էլթէմիլթիլթիլթ իլ
թաթ օլունուպաաթըն գաաթըն վէրիլթիլթ իտի

Պիլ եանի դագէթաաթըն, շարլէմ
պիլթ կիւնիլթ գաաթըն իլթիլթիլթ օլունուպ
մուլթաաթ, տիւնիլթ կիւնիլթ պիլթաթթ թաթ
րիլթիլթէնէ ինէլթէ, էհալթիլթիլթ պիլթտէն
օլ պապտէ ճէվապ պէքլէմէքտէ օլունուպ
պէտանիլթ նէնէ գարար վէրիլթիլթին
թաաթըն աճիլթաաթիլթ պիլթիլթիլթիլթ
րէճա իթթիլթիլթ տիր:

Տիւնիլթ մէճիլթտէ, սըրազան Պաաթի
ալթ հայր հագրէթլէրինտէն պաաթա
արթ. խորէն վարդապետ, Մարկոսեան
Գրիգոր Էթէնտի, Արղումանեան Ստե
վան Էթէնտի, վէ Մագսուտեան Սիմօն
Էթէնտի հագրը պուլունուպընտան
քէմալի զայրէթ իլթ պիլթէ հէմէքքեաթ
պուլունուպընլաք, վէ հալթաթընլաք ժո
ղով իհթիլթաաթ կէթընլապէտիլթտէն:

անգարիպ Պապը-Ալիստէն իսթիզան օլու-
նարագ Ընդհանուր ժողով տալէթ օլու-
մաննա գարար վերմիշէր տիր, իմտի
մա մէջնունիսէ խապէր վերմիշէր քի, սէ-
քիզ օն կիւնէ գատար հէմ Ընդհանուր
ժողով թէճմիւ իտէճէք, վէ հէմտէ
կերէք կաթուղիկոսլուգլար մէսէլէսինի,
վէ կերէք սայիր միւհիմմ մէսէլէլէրի
մէվգլրի միւզաքէրէյէ պաճաղը մէմուլի
գապիտէն տիր:

— Իշիթ տիրիմիզէ կէօրէ, խասմիմիզ
օլան Մկրտիչ եպիսկոպոս, էօթէտէ պէ-
րուտէ, « Սէնին բուհանի սըֆաթընա
եագըշքըմը էօյլէ տիւնեքվի շէյլէր իշին
Պապը զապթիւթէտէ կէզմէք վէ տալալա-
րա գալըշքալ մուհաթմէլէրէ կիրիշմէք »
տէյէրէք սիթէմէլէր իտէնլէրէ, « պէնիմ
տալալալալ միւհիմմ մատտէ հագըշքալ օլ-
մանեպ, անճագ բուհանի խուսուստա
տըր, շիւնքի Մանգուլ մէզհէպիմիզէ
գարշը եագըշք ալը », տիրմէքտէ, վէ Ս-
տանաւան կէլիշ օլան պիր մէթթուպ
տա հիքեայէ օլուսան Մեռն վէ գաթըր
պահսընը պիր միսալ տէյի իպրազ իյլէ-
մէքտէ իմիշ:

Էկէր պու հապաւիս սահիհ իսէ, Մը-
կրտիչ եպիսկոպոս խապէր վերմիշէր քի,
էրմէնի միլլէթի մէզհէպիմիշ մէսուլի-
եթի քէնտի իւզէրիտէ օլմանեպ, իլըս
բաթրիքիտանէ իւզէրիտէ օլուգաւան
պաշգա, Մանգուլ մէ հիշ պիր վագըթալ
մէզհէպէ հագաթէթ իթմէմիշ տիր, վէ
պէլքիտէ քէնտիտէն եիւզ գաթ գեռա-
տէ քիլիսէսինի մուհաթալ իյլէմիշ տիր
վէ իյլէմէքտէ տիր:

Ստանա մէթթուպու պահսընա կէ-
լիստիքտէ, օնտա մէզհէպէ գարշը հիշ
պիր շէյ պուլուսմադըր շէյլէ տուր-
տէն, քէնտի արգուհալը թարիքիտանէ
պիր այ սօնրա Մանգուլ մէտէ տէրճ իտիւ-
միշ տիր, տիրմէք տիր քի, մէզհէպ լա-
գըրտըրըր էլիտէ պիր ալէթ իտէրէք,
Մանգուլ մէ ալէյհիտէ պաղըրտըրն սուլի
թէվէճիւհիսինի մուհիպ օլմանեպալ
տըր:

— Չարշէմպիհ կիւնքի քիւլէք Մա-
սիստէ օգուստուղուս, վէ Հալէպտէն
կէլիշ օլան սօն խապէրլէրէ կէօրէ, սա-
պըզ Այնթապ մերխաստըր օլուպ, վէ
մուսխարէն Սիս կաթուղիկոսլուգլու
գալիմագալըր սըֆաթըլա Ստանաեա
կէօնտէրիմիշ, վէ կէշէն կիւնլէր կէրի չաղ-
ըլըմը օլան Մկրտիչ եպիսկոպոս ինկիլիզ
քիլիսէսինի տալիլ օլմուշ, վէ պաղըրտ
տալիլ այնի թարիքի թուլթմուշալ, մեր-
զուլ Ստանաւան Հալէպէ կէշիշ, վէ
այըրճա պիր քիլիսէ իհաստըր Նիյէթիլէ
օրատան տալիլ Այնթապ կէշէճէք ի-
միշ:

Պու հապաւիս սահիհ օլուգալ հալ-
տէ, մէսուլիսէթին բաթրիքիտանէ իւզէ-
լիտէ գալաճաղընտա շիւքհէ եօզ տուր:

շիւնքի էհալի պէշինտէ պէյլէ պիր էՖ-
քէար կէզտիկինի, վէ հաթթա կէշէն-
լէրտէ այնի Նիյէթ իւզէ պիրտէ ճէմիւ-
յէթ թէշքիլ իտիլիկինին իշիլիմէքտէ
օլուգալուս ալթը պատան պէրու խա-
լիսանէ խապէր վերմէքտէ իտիր • տիրմէք
տիր քի, բաթրիքիտանէ շիմոյլէ գատար
ալուսան չօզ հիսս իտէրէք, պու հալա-
տիսին թահգըզնա չըզըշալը, վէ սէ-
պէպինի անլաթգաւան սօնրա տէՖի չա-
րէսի իսթիհասալիսէ միւսարաթ իյլէմէլի
իտիր, շիւնքի վագիլիսինտէն իտիր:

Պիր սօֆու տէյիլիզ, լաքին քիլիսէ-
միզին էն զիւտտէ կէրմիլիթ իւզէ զայ-
րէթինի շէքէնլէրտէնիլ • վէ պուտա պաշ-
լըճա բօլիթիգաճա էՖրեարըմըլա մէպի
տիր • Ֆագաթ շուսա էսէՖ իտէրիլքի,
բաթրիքիտանէ ալթըր օլուգալ վագի-
լիսինիլք ուլթուսուստան ուսանագ իս-
թէմէտիլիտէն, պէյլէ Նիֆագլարա սէ-
պէպիսէթ հասըլ օլմագաւ, վէ միլլէթ
թէհի եերտէ քէնտի մէլալէթինի կի-
տիպ եապանճըլար գաթուսուստա արա-
մագալ մէճալըր գըրնմագաւ տըր:

Չօգտան պէրու գաղէթաճըլըք բէյ-
ղամպէրլիլի իթիլիլիլք եօզ տուր • իմ-
տի, բէյղամպէրլիլք իտէրէք բաթրիքիտա-
նէսէ խապէր վերմիշէր քի, Մկրտիչ ե-
պիսկոպոսուս պու հարէքթի էկէր սա-
հիհ իսէ, կէշէնլէրտէ իշիտիպ վէ եագ-
աղըմըլ Լուսաւորշեան ընկերութիւնուն
պիր ետէրի էվլէլի օլմալտըր պու • վէ եա-
ղընտա իսթանպօրտա տալիլ պաշ կէօս-
թէրէճէք, վէ էկէր պիլիմ ալթըմըլ
մալիւմաթա թէվլիլիզան, մէզքիւր եէ-
նի քիլիսէ, տահիշէն քիլիսէմիզին իլք
վէ ստտէ հալինէ մուվաթըք սուրէթտէ
օլաճագ, վէ բուհալան գիւմրէսի քէնտի
բուհանի վագիլիսինի իլլա իթիլքտէն
սօնրա, տտէթա ճիւսմանի քիլիսէնլէր կի-
պի պուլուսաճագ, վէ էհալի եալընը
բուհալանլարա խասս առտ օլուսմուշ օլան
չարըք վէ մու գըրի իտարէտէն գուրթու-
լաճագ իսէ, կէրէք թաշրալարտա վէ կէ-
րէք իսթանպօրտա բէք չօզ ճէօմաթ պու-
լաճագ տըր • ալէլիուսուս, էկէր պու
չարշէմպիհ կիւնիւ բաթրիքիտանէտէ,
գաղէթաճըլարն պու բաղար իրթէսի
կիւնիւ սրբազան պատրիարք հայր հազ-
րէթլէրիսէ թագաթի իթիլքլէրի իսթի-
տա իւզէրիսէ թէճէմիւ իտէն բուհալան
մէճիլիստէ պիր գաշ վարգապետ վէ եպիս-
կոպոսլարտան պաշգա, հաթթա, պուս-
տան եէտի մէքիզ այ մուգատտէմ, ու-
մուլի մէճիս (ընդհանուր ժողով) օր-
թաւընտա, Սիս կաթուղիկոսլուգլուսու
զասպ իթմէք Նիյէթի Ֆասիտէսինտէ կէ-
պէն Նիկողոս եպիսկոպոս ալէյհիտէ,
« տէյիլ կաթուղիկոսլուգլա, իլլա առտէթա
պիր « սարկաւագըլը » տալիլ չայէսթէ
տէյիլ տիր տէյի պաղըմըլ օլան Նէրտէս

սրբազանն, լիսանըր պիւթիւն պիւ-
թիւն տէյիլթիլքէք, մէրգուլ իշին,
մուլթաղ սուրէթտէ կաթուղիկոս թա-
նըմալը տըր կիպի մէգալաթըր դարիպէտէ
պուլուսմագ սահիհ իսէ, Լուսաւորշե-
ան ընկերութիւնուն կէօզլէրի պաղըն,
Այնթապ քիլիսէսինտէն պաշգա տէ-
լիլ եալընըլ թաշրալարտա, հաթթա
նէՖիսի իսթանպօրտա տալիլ պիր չօզ քի-
լիսէլէր, վէ Մկրտիչ եպիսկոպոս կիպի
պիր չօզ եպիսկոպոսլար հաղըրմագըլ-
ղա Ֆուրաթ վէ գօլալըք պուլապիլէ-
ճէքլէր տիր, զերա, էհալինին արթըք
պու կաթուղիկոսլուգլ րէզալէթինի տա-
լի կէօրտիլքտէն սօնրա, բաթրիքիտանէ-
տէն, վէ խուսուսիլէ պուլուսան բուհ-
ալանլարտան գաթի իւմիտ իտէրէք, քէն-
տիլէրէ հէմ էՖքէար օլաճաղընտա շիւք-
հէ եօզ տուր:

— Կէշէն բաղար կիւնիւ Պէյ-օլու-
քիլիսէսինտէ իքի եիւզ նէՖէր գատար
քէսան պիրիքէրէք պիր մէճիս եարաթ-
լարընը պիրտիրմիշ իտիր • նասըլքի պա-
տէհու մէզքիւր մէճիսին պէշ նէՖէր
միւլթէպէր գաթլարը թարաթընտան վէ-
քիլ թայիլին իթիլիլ Մէճուստա օ-
ղուսմուշ տուր:

Միւմայիլէյհիլ գաթլարն իսթիլիլ պի-
զէ տալի կէլիլ իտիլիստէ, պիր մէք-
թուպ շէքլիստէ վէ եալուս իմագալը պիր
շէյ օլմանեպ, իլլա տալի պիր քեաղըր
իւզէրիսէ ալթըտան պիր շէյ օլուգալու-
տան, էմիլիլթէ չայէսթէ կէօրմէմիշ ի-
տիր:

Միւմայիլէյհիլ գաթլար տիւնքի կիւն
բաթրիքիտանէյէ կիտէրէք իթիլիլ հալ-
իյլէմիշէր, վէ իշիթ տիրիկիմիզէ կէօրէ,
էվլէլքի իտարէ սուրէթինի գապուլ իթ-
մէմէք իսթէմիշէր իտէտէ, եէպէրիտէ
էհալի թարաթընտան պիր մահգէր պու-
լուսմադըրնտան, չախալընա րիպէթի
քեալիլէ օլուսաճաղը, Ֆագաթ քէն-
տիլէրէ րէսմէն վէքիլէր նագարըլա պա-
ղըմաեաճաղը ճէվալընը ալթըլար տըր:

Վէ գանն իտէրիլ մէճիս թարաթըն-
տան վէրիլէն միւսթիլթ ճէվալարա, եա-
նի մուվագգաթ պիր իտարէ իշին պու-
գատար թէլաշ իղթիլա իթմէյէճէկիլիլ
քէնտիլէր տալիլ իսթիլթ օլմուշալ տըր:

Պու արատա պիր թագըմ տալիլ թաշ-
լալը մմէլէ բաթրիքիտանէյէ կիտէրէք,
Պէյ-օլու քիլիսէսի էպիլիլիսին եալա-
ճագ գալիսանն Հայտան օլմասընը իտա-
ա իյլէմիշէր տիր:

Կէշէն հաթթալար պու խուսուստա
պիր թէշէքքիլիսմէ տալիլ Գալաթա քի-
լիսէսի էպիլիլիսինտէն ալթընը, եանի Հայ
ամէլէ գուլտընըմադըր իշին, ամէլէ
թարաթընտան թարաթընտան կէլիլ ի-
տիր (պու խուսուս իւզէրիլիլ Գալաթա
թաղական խորհուրդունուն տիգգալիլը

տալէթ իտերիզ), մերգուման Պէյ-օղլունտաքի ամէլէ թագըմը տախի օնլար կիպի մէզքիւր միլլէթ իշխնտէն մահրում պըլնաճաղար տըր գորգուսուէն մէպնի շու թէշէքքիյէ չըգըշմըշ օլմալը տըր. հալ պու քի Պէյ-օղլու էպնիյէսի գալֆաթը հէր նէ գատար էվրօպալը իսէտէ, քէն տիսինէ օլունան թէքլէֆ վէ ըէճաեա թէվֆիգան, Հայ էլինտէն կէլէն հէր իշի Հայա եաբարմագլըզա սէօզ վէրմիշ օլուպ, վէ սէօզիւնիւտէ իճրա իթմէքտէ օլտուղունու թահգըզ իթմիշիզ տիւր տիմէք տիւր քի մերգուման Ֆագըրլար թէհի եէրտէ եէվիյէլէրինի զայպ իտէրէք, էօյլէ գորգուլարա սարֆը էգհան իթմէմէլի, վէ էպնիյէսի մէգպուրէյէ նէզարէթ իթմէքտէ օլան գաթլար տախի պու խոսուսա տայիմա տիգգաթա հիմմէթ իյլէմէլի տիրլէր, զիւրա մէզքիւր քիլիսէնին թաշ վէ թօրրալընըն չօղուէնու մերգուման թաշըլար թաշըմըշ օլտուգտան պաշգա, Գալթա քիլիսէսի կիպի, մէզքիւր քիլիսէնին թապագլարընը տախի ախշամ սապահ մերգուման Ֆագըրլար տօլտուրմագտա տըրլար:

Վէհափառ կաթուղիկոս սըբաղան հազընթէրի կէլէճէք օլուպ, վէ Մընուէգ աախի եագլաշմագտա օլտուղունտան, վէ հէյեթ տախի հէնուզ իշէ լաեըգըլա պաշլամըշ պուլունմաւորընտան, քիլիսէ իտարէսի շիմիքի հալ պէշ նէֆէր գէվաթա իհալէ օլունմուշ տուր:

— Վէհափառ Գէորգ Ս. կաթողիկոս հազընթէրի իսթանպուլ տալէթ իթմէք իւզըն պէշնէֆէր տալէթճի կիտէճէ կի, վէ Սալթանաթը սէնիյէթ թալաֆը ալիսինտէն պիր գըլթա վաթօրու մախսուս իրսալինէ հիմմէթ պուլըրուլարագ, միւշարիլէյս հազընթէրինին պիր գաշ կիւնէ գատար պու թարաֆա կէթիլիլէճէ կի, վէ կէլիլթէրինտէ Պէյ-օղլունտա վազը Նորատունկեան Յակոբ էֆէնտինին խանէսինտէ իգամէ իթտիլիլէճէ կի, վէ պատէհու սէմթի մէմուրիյէթլէրինէ ագիմէթ իթտիլիլէրինտէ, Բուսիա տէվլէթի թարաֆընտան ըլիլիպլարընա պիր գըլթա վաթօր թախսիս գըլընաճաղը հալաթիսաթտան տըր:

— Պունտան չէնտ մահ մուգատտէմ Նիկողոս եպիսկոպոսուն կաթուղիկոս թանըլամաեաճաղընա տայիր բաթրիք խանէ թարաֆընտան, Կիլիկիա քիլիսէլէրինտէ օգուլթուրուլան կոնգակա պու կիւնէլրտէ տիգգաթ օլունմասը էլգէմիյէ եէթտէն օլտուղունտան այնէն տէրճ իտէրիզ:

ՅԻՍՈՒՍԻ ԲՐԻՍՏՈՍԻ ԾԱՌԱՅ ՏԷՐ ՊՈՂՈՍ ԱՐՔԵՊԵՍԿՈՊՈՍ ԵՒ . . . ՄԵՍԻ ԱՐՔԱՅԱՆԻՍ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՍ Կոստանդնուպօլսոյ, Զորմէ Աստուածային սուրբ ողջու-

նիւ եւ օրհնութեամբ գիտութիւն եղիցի հաճօրէն բարեպաշտ լրութեան Ազգիս Եկեղեցականաց եւ Ժողովրդականաց, մեծանց եւ փոքունց արանց եւ կանանց առ հասարակ միաբան սիրով բնակելոց յԱստուածախնամ քաղաքք եւ յամենայն վիճակս եւ իթէմս դորին:

Յայտնի է Ձեր բարեպաշտութեանց թէ Սուրբ Եկեղեցւոյ ամեն կարգի անդամակիցք Եկեղեցական եւ Աշխարհական նոյն Սուրբ Եկեղեցւոյ կանոնաց եւ օրինաց հպատակելու պարտաւոր են, եւ եթէ մէկը յանդգնի անոնց հակառակիլ, Եկեղեցւոյ դատաստանին եւ հետեւաբար դատապարտութեան կենթարկէ զինքն ինչ կարգէ եւ ինչ եւ իցէ Եկեղեցական ու Աշխարհական աստիճանի եւ իշխանութեան տէր որ ըլլայ:

Գայթակցեցուցիչ յանդգնութիւն մը եւ Ս. Եկեղեցւոյ իրաւանց անակնկալ եւ սոսկալի բռնաբարութիւն մը տեղի ունեցաւ մօտ առնենքա Հալէպի նախկին Առաջնորդ Նիկողոս Եպիսկոպոսի հեղինակութեամբ, այս անձը որ մինչեւ հիմայ զանազան պըթգալի գործեր ըրած է շատերու վկայութեամբ՝ բարեյշատակ Բ. Կիրակոս Կիլիկիոյ Սրբազան Կաթողիկոսի մահուան մօտ առնենքէն սկսեալ Սոյ կողմերը կը գտնուէր: Ազգային Վարչութիւնը կասկածելով անոր վրայ՝ յատուկ տեղապահ մը կարգեց նոյն Աթոռոյն, եւ Նիկողոսը Պօլիս բերելու համար փոխարքայական հրամանագիր ստացաւ Նիկողոսոյ՝ հրամանագիրը խրկուելէն ետքը՝ գիշեր ատեն գողն ի գողը կրօնափոխ եպիսկոպոսի մը ինքզինքը օծել կուտայ յուշիս ամսոյ 11 ին: Այս յանդգնութեան լուրը առաձնուս պէս իսկոյն Պօլսոյ մէջ գտնուող Եպիսկոպոսաց հետ Բ. Դրան բողոքեցինք, եւ Նիկողոսին Մայրաքաղաքս բերուելուն համար հրամանագիր խնդրեցինք կրկնակի եւ օտացանք, բայց փոխանակ բարեխնամ կառավարութեան եւ Ազգին հնազանդելով Պօլիս գալու, տեսակ տեսակ խաբեբայ ճամբաներով եւ սպառնալիքներով միամիտ ժողովրդոց մէկ մասը խաբելով բռնի հանրազրեր առեր եւ Պօլիս խորհելու յաջողութիւն: Բայց ահա կը ծանուցանեմք Ձեր բարեպաշտութեանը որ Եկեղեցական վիճակային համագումար ժողովով ուր տան Եպիսկոպոսունք եւ բազմաթիւ Եկեղեցականք ներկայ էին, եւ Ազգային Երեսփոխանական Ընդհանուր ժողովով Սոյ այս ինքնահրաւէր ու ինքնակօչ ու ինքնընտր կաթողիկոսը անվաւեր ու ապօրինաւոր դատուեցաւ: Ըստ որում մեծ էր այս եպիսկոպոսին յանցանքը նաեւ մեծ իր դատապարտութիւնը: Եւ օրպէս զի մի գուցէ պարզամիտները խաբուելով անոր յանցանաց եւ դատապարտութեանը մասնակից ըլլան՝ աղգայիններէն անոնք որ տգիտութեամբ կամ կուսակցութեան ոգով անոր պաշտպան կալ ուզեն՝ հայրական պարտք կը հահամարիմ այժմէն զգուշացուցանել առ հասարակ ամեն օրհնեալ ժողովուրդն Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ, հրատարակելով եւ կեղեցան վիճակային ժողովոյ վճիռը թէ անվաւեր է Նիկողոսոյ օծումն ու կաթողիկոսանալը:

Ըստ որում չէ թէ Աստուած, հապառնաճաբ զանձն ընտրեր եւ ինքզինքը ինք միայն արժանի համարելով համարձակեր է ընծայեցուցանել այն բարձր Աստիճանին, որով եւ Հոգւոյն Սրբոյ կոչման դէմ մեղանշած է:

Ըստ որում Եկեղեցւոյ կանոնաց հակառակ ոչ Եկեղեցականաց եւ ոչ Ազգին հաճութեամբն ընտրուած է, վասն զի եթէ անցելոյն մէջ ասանկ դէպքեր երբեմն պատահած է, այն ալ ապստամբ բռնաւորներու օժանդակութեամբ, բայց այսօր Օսմանեան կառավարութեան հզօր զօրութեամբն այն կողմերը նուաճեալ ըլլալով՝ Եկեղեցին ու Ազգն իր իրաւունքէն ետ չկենար, եւ այն հաշակաւոր վանքը բարեկարգելու եւ արժանաւոր կաթողիկոս մը ընտրելու վրայ էինք եւ եմք ցարդ:

Ըստ որում Նիկողոսոյ Եպիսկոպոս այնպիսի գալթակղելի անցեալ մը ունի, որ եթէ շատերու հաւանութեամբ ալ ընտրուելու ըլլար՝ դարձեալ Եկեղեցին չի պիտի հաճէր ու պիտի մերժէր զնա իբրեւ իսպառ անարժան այնպիսի բարձր Աստիճանի(1):

Ըստ որում՝ գողն ի գողը զինքը օծող Եպիսկոպոսը կրօնափոխութեամբ արատաւորեալ մէկն ըլլալով՝ դեռ Եկեղեցւոյ խորհրդոց մատակարարութեան հրաման չէր ստացած, որով եւ իր կատարած օծութիւնը՝ օծութիւն չհամարուիր:

Ըստ որում մինչեւ հիմա ժողովուրդը եւ բարեխնամ կառավարութիւնը խաբելու վրայ է զանազան սուս հնարքներով կեղծաւորութեամբ եւ անբեկ ընելով միամիտ ժողովուրդը, որոնք իր մեծ յանցանաց վրայ աւելի կը ծանրանան եւ զինքը անարժան կընեն:

Ուստի կը յորդորենք զամենեանց ըզՀարազատ զաւակունս Հայաստանեայց սուրբ Եկեղեցւոյ, որ ոչ միայն Նիկողոսոյ Եպիսկոպոս Կաթողիկոս չճանչնաք, այլ եւ ոչ անոր ձեռնադրած Եպիսկոպոսները Եպիսկոպոս ճանչնաք՝ եթէ յանդգնի ձեռնադրել:

Ողջ լերուք ի խնամա բարձրելոյն Աստուծոյ:

Գրեցաւ 1866 օգոստոս 3.
'ի Պատրիարքարանի Հայոց
'ի Կոստանդնուպօլիս

(1) Մէզքիւր կոնգակըն պու պէնտինէ իյիճէ տիգգաթ օլունտուղու թագաիրտէ, Նիկողոս եպիսկոպոսուն պուլնտան պէօյլէ կաթուղիկոս օլապիլմէսինի խաթըրտան պիլէ կէշիրմէք ճայիլ տէյիլ տիր. չիւնքի Համագումար ժողով, Ներսէս սրբազան տախի պիրլիքտէ օլտուղու հալտէ, իքիւնի մէճիլիսինտէ, « իսպառ անարժան » օլմասընա, վէ էքսէրիյէթ գապուլ իտէճէք օլսա տախի, « Գիլիսէնին գապուլ իտէմէյէճէկինէ » գարաթ վէրմիշ, վէ մէզքիւր կոնգակը քիլիսէլէրտէ տախի օգուլթուրուլու տուր:

ՍԱՀԻՊ ՂԱՋԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ
ԼԷՎԱՆՔ ՀԵՐԱՅԸՆ ԹԱՊԵՆԵՍԻՆՏԷ
ՊԵՏ-ՕՂԱՌՏԱ ՏՕՂՐՈՒ ԵՈՂՏԱ, ՅՈՐՕԳՐԱՅ ՍՏՈՒՆԷ
ՓԵՐԱՏԵՐԻԵՐ ԳԱՐԵՐՈՐԱՅԱ ՆԻՍԵՐՈ 467: